

[https://doi.org/10.31891/2307-5740-2022-312-6\(1\)-31](https://doi.org/10.31891/2307-5740-2022-312-6(1)-31)

УДК 339.543.4

Дмитро САПОЖНИК

Львівський торговельно-економічний університет

<https://orcid.org/0000-0002-1125-8571>

e-mail: dimalv.ua@gmail.com

Леся ПЕЛИК

Львівський торговельно-економічний університет

<https://orcid.org/0000-0002-3365-0312>

e-mail: lpelyk@gmail.com

ПОСТАНОВКА ПИТАНЬ ЩОДО ПРИЗНАЧЕННЯ МИТНОЇ ЕКСПЕРТИЗИ З МЕТОЮ КОНТРОЛЮ ПРАВИЛЬНОСТІ КЛАСИФІКАЦІЇ ТОВАРІВ ЗА ТН ЗЕД

В роботі на прикладі товарної групи «трикотажні вироби» наведено результати вивчення процедур та особливостей постановки питань щодо призначення митної експертизи з метою контролю правильності класифікації товарів за Гармонізованою системою опису та кодування товарів (ТН ЗЕД, УКТ ЗЕД).

Ключові слова: митна експертиза, експерт, питання до експерта, критерії коректності питань, трикотажні одягові вироби.

Dmytro SAPOZHNYK, Lesia PELYK

L'viv University of Trade and Economics

RAISING QUESTIONS ABOUT THE APPOINTMENT OF CUSTOMS EXPERTISE IN ORDER TO CONTROL THE CORRECT CLASSIFICATION OF GOODS UNDER HS

The article considers the importance of the quality of questioning when appointing a customs examination, the procedure and rules for posing such questions, assessing their correctness, shows the algorithm for the correct formulation of the question regarding the appointment of a customs examination. The necessity of updating the methodological recommendations for posing questions to the expert is emphasized, since even the best methodological recommendations are useless if they are not applied in practice. Based on this, the expediency of introducing an appropriate training course and training for customs officials authorized to appoint commodity customs examinations and studies, in particular in the field of valuation of intellectual property, is shown.

It is shown that when appointing a customs examination by a customs official, the expert should be assigned a specific task and set the range and content of issues on which the examination should be carried out. At the same time, it is not allowed to raise questions: that go beyond the competence of the expert (this may be grounds for refusal to conduct an examination); for the explanation of which no special expert knowledge is required; are of a legal nature; which may relate to the object of study due to its properties. The algorithm and the sequence of raising the question regarding the appointment of a customs examination, which allows to assess its correctness in accordance with the criteria established by law, which contain a prohibition on the absence of a certain (clear) semantic content in the question, or possible ambiguity (the possibility of interpretation) of the essence of the question, are analyzed.

The necessity of formulating qualitative questions in compliance with the theory of their formulation and taking into account the specifics of the questions, taking into account the grounds for their occurrence, as well as the nature of the information the absence of which is indicated by the question (the so-called "whether-question" and "what-question") is proved. The conclusion is made that in order to prevent problems in the interaction of customs authorities and expert institutions in the process of organizing and conducting customs examinations, it is important to take into account the peculiarities of questioning when appointing examinations and to comply with the rules for asking questions to the expert.

Keywords: customs examination, expert, questions to the expert, criteria for the correctness of questions, knitted clothing.

Постановка проблеми у загальному вигляді

та її зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями

При призначенні митної експертизи товарів посадовою особою митного органу перед експертом ставиться певне завдання та встановлюється коло та зміст питань, на вирішення яких призначена і має бути проведена експертиза. При цьому митним законодавством не допускається постановка питань, які [1]:

- за змістом виходять за межі компетенції експерта (це також може бути підставою для відмови у самому проведенні експертизи);
- для роз'яснення яких не потрібні спеціальні експертні знання;
- мають правовий (юридичний) характер;
- які не можуть належати до об'єкта дослідження через його властивості.

Від експерта чинне законодавство вимагає точного дотримання змісту сформульованого питання у вигляді завдань [2, 3].

Аналіз досліджень та публікацій

Питання наводяться у формулюванні, прописаному у рішенні про призначення митної експертизи. Якщо формулювання питання вимагає уточнення, але митному експерту (експерту) зрозуміло його зміст, то

після дослівного його приведення може бути зазначено, як митний експерт (експерт) розуміє питання, керуючись своїми спеціальними та (або) науковими знаннями та компетенцією. Змінювати формулювання питань митний експерт має право лише за погодженням з посадовою особою митного органу, яка призначила експертизу, проте він має право змінювати їх послідовність без зміни первісного формулювання питання.

Неточність формулювання питань (іноді припускається, зроблена свідомо) може спричинити в подальшому неточність відповіді. В такому випадку отримуючи такі питання, експерти змушені:

- уточнювати їх безпосередньо у посадових осіб митних органів (коли незрозуміле завдання);
- переформулювати питання без зміни обсягу та суті завдання;
- цитувати неграмотно чи некоректно сформульовані питання в зробленому по ньому заключенні.

Формулювання цілей статті

Метою роботи є: особливостей постановки питань щодо призначення митної експертизи з метою контролю правильності класифікації товарів за ТН ЗЕД

Виклад основного матеріалу

Алгоритм дій для правильної та коректної постановки питання при призначенні митної експертизи з метою контролю правильності класифікації товарів за ТН ЗЕД повинен передбачати: *по-перше*, можливість проконтролювати правильність класифікації товарів декларантом і, *по-друге*, врахування можливої наявності товарів із подібними характеристиками, але які класифікуються за іншим кодом. Загалом, алгоритм повинен містити кілька етапів. На першому етапі оцінюються ризикові ситуації та визначаються можливі товари ризику або товари прикриття, під виглядом яких може декларуватися товар, наприклад, з використанням фактора ризику «ставка мита». На другому перед експертом ставлять питання, що відповідають класифікаційним ознакам для передбачуваних позицій ТН ЗЕД (товарної позиції, субпозиції та субпозиції).

Проаналізуємо алгоритм постановки питань на прикладі товарної групи 61 Одяг та додаткові речі до одягу, трикотажні. Загальні питання:

1. Ідентифікувати товар та визначити, чи відповідають відомості про товар, заявлені у 31 графі митної декларації, його фактичні характеристики?

2. Який вид товару, його комплектність (окремий предмет одягу, комплект, костюм, набір, частина, деталь та ін.), спосіб та вид матеріалу виготовлення, конструктивні особливості, вид обробки як самого виробу, так і матеріалу, з якого він виготовлений, використаний вид обробки?

3. Яке призначення (верхні, білизняні, панчішно-шкарпеткові та ін.) товару та його статево-вікова приналежність?

Для товарів, що класифікуються у товарній позиції 6115 (Колготки, панчохи, гольфи, шкарпетки і підслідники та інші панчішно-шкарпеткові вироби, включаючи компресійні панчішно-шкарпеткові вироби (наприклад панчохи для хворих з варикозним розширенням вен) та взуття без підшов, трикотажні):

1. Яка лінійна щільність (дтекс)?

Для товарів, що класифікуються у товарній позиції 6116 (Рукавички, мітенки, рукавиці, трикотажні):

1. Чи є просочення чи покриття та який їхній вигляд?

У ході проведення експертизи можуть з'ясуватися обставини, які не дозволяють зробити вибір передбачуваного класифікаційного коду, і може виникнути необхідність призначення додаткової експертизи за нововиявленими обставинами. У таких випадках слід переходити до третього етапу та поставити перед експертом загальне питання із переліку питань при призначенні товарознавчої експертизи, наприклад, при експертизі непродовольчих товарів:

1. Які товарознавчі характеристики товару та його товарне найменування?

2. Чи має товар ознаки товару, що був у вживанні?

3. Яка ринкова вартість товару станом на (відповідна дата) на внутрішньому ринку України?

Наведений перелік питань не є вичерпним. У разі потреби посадові особи митних органів можуть поставити будь-яке додаткове питання за погодженням із функціональним підрозділом, до компетенції якого входить перевірка правильності класифікації товарів за ТН ЗЕД. Однак, в першу чергу, питання експерту повинні передбачати отримання однозначних відповідей за ознаками товарів, які є класифікаційними в ТН ЗЕД і такими:

– у найменуваннях товарних позицій (субпозицій, підсубпозицій);

– у текстах відповідних приміток (додаткових приміток) до позицій ТН ЗЕД;

– у поясненнях до ТН ЗЕД;

– у рішеннях та роз'ясненнях щодо класифікації окремих видів товарів, прийнятих митними органами України;

– у рішеннях щодо класифікації окремих видів товарів, прийнятих Євразійською економічною комісією (ЄЕК), тобто слід провести значну за обсягом аналітичну роботу, починати яку доцільно з

виявлення класифікаційних ознак, прийнятних для тих угруповань у ТН ЗЕД, у яких, на перший погляд, може класифікуватися товар.

Формулюючи питання, слід пам'ятати, що питання – це форма думки, яка служить перехідною ланкою від неповної інформації (незнання) до повнішої інформації (нового знання) на основі вихідної інформації (існуючого знання). Відповідно, виходячи з визначення терміну «питання», визначається предмет експертизи – які саме об'єкти підлягають дослідженню, що конкретно необхідно з'ясувати щодо цих предметів, і визначається її мета – подальше використання встановлених фактів. Правила постановки питань передбачають, що питання має містити матрицю та невідому змінну [5]. Матрицею (передумовою) питання є інформація, на якій ґрунтується питання і яка так чи інакше міститься в ньому. Невідомою змінною питання є інформація, на відсутність якої вказується у питанні. Тільки наявність передумови і невідомої змінної уможливило саме питання, і навіть визначає характер відповіді та її загальну схему.

У свою чергу, відповідь – це висловлювання, що містить інформацію, якої не має в питанні. Основною функцією відповіді є мінімізація недостатності інформації, на яку вказує питання (і насамперед невідома змінна, що входить до нього), або вказівку на некоректність постановки питання. Таким чином, якість відповіді залежить від якості питання. Для формулювання якісних питань слід дотримуватися теорії їх постановки і, в першу чергу, враховувати класифікацію питань залежно від підстав їх виникнення.

Так, за характером інформації, на відсутність якої вказує питання, розрізняють «чи-питання» і «що питання». «Чи-питання» містять у собі прохання вказати істинність чи хибність того, що міститься в матриці питання. (*Чи відповідають відомості про товар, заявлені у 31 графі декларації на товари (митній декларації), його фактичним характеристикам?*). Відповідь на «чи-питання» – коротка, односкладна: так чи ні (можливе доповнення у вигляді висловлювання того, про що йдеться в матриці питання).

На відміну від «чи-запитань», «що-питання» містять у собі вимогу заповнити прогалину в будь-якій інформації, доповнити вже наявну інформацію (*Який вміст солі у пробі (зразку) товару (мас. %)?*). Таким чином, відповідь на «що-питання» – це висловлювання, яке містить передумову питання і ту інформацію, на яку ця передумова вказує, але якої в ній самої немає. Для побудови «що-питань» використовуються різні питання, що вказують на характер запитуваної інформації (знання): що, де, коли, чому, як, скільки, який, для чого, для кого тощо.

Окремо вважаємо за необхідне звернути увагу ще на дві вимоги, що ставляться до питань при проведенні митної товарознавчої експертизи – це ясність питання, оскільки незрозуміло поставлене питання може породити в подальшому масу уточнюючих питань; а також відсутність у матриці питання багатозначних, «розмитих» термінів, понять, найменувань (що мають дві чи більше інтерпретації) [5].

У першому випадку класичним прикладом є питання: Чим є проба (зразок) товару? З погляду логіки поставлене питання не відповідає критерію, що обговорюється: він багатозначний, тому що незрозуміло, які факти потрібно встановити.

З наступним випадком дещо складніше. Товар з комерційним найменуванням «легінси» («леггінси»; англ. *leggings*, тип обтислого одягу, що покриває ноги) відноситься до товарів з потенційним ризиком неоднозначної класифікації його за ТН ЗЕД, тому що дане поняття в номенклатурі та в поясненнях до неї не визначено, а в нормативних документах та в довідковій літературі має різний обсяг (детонат, значення), що позначає його найменування – панчішно-шкарпеткові вироби, трикотажні штани в обтяжку, рейтузи без штрипок та рейтузи зі штрипками (табл. 1). Крім того, відсутні критерії, які дозволяють точно віднести легінси до поясного одягу або до панчішно-шкарпеткових виробів.

Таблиця 1

Порівняльний аналіз значень поняття «легінси»

Джерело	Значення
[4, Розд. XI, Гр. 61]	відсутнє
[7]	відсутнє
[6]	(дотичні): Рейтузи (ПОЯСНИЙ ОДЯГ) – Трикотажний поясний верхній одяг, який щільно облягає нижню частину тулуба й ноги, кожну окремо до ступнів. Колготки (ПАНЧІШНО-ШКАРПЕТКОВІ ВИРОБИ) – Панчішно-шкарпетковий виріб, яким укривають нижню частину тулуба й ноги зі ступнями, кожну окремо <i>Примітка.</i> Різновидом колготок є ріпи та лосини, які не укривають ступнів ніг.
[8]	тугий одяг з щільною посадкою, що простягаються від талії до щиколоток.
[9]	жіночі рейтузи без штрипок із щільного трикотажу.

На відміну від легінсів у Поясненнях до ТН ЗЕД брюки (штани) визначені як «предмет одягу, що покриває нижню частину тулуба, де штанини покривають кожну ногу окремо, та закриває коліна; зазвичай доходять вниз до щиколоток або нижче, а вгору до талії; наявність лямок не змінює основний характер брюк (штанів)», а рейтузи визначені як «колготи або рейтузи, що щільно облягають ноги, призначені для прикриття ступнів та ніг (панчохи) та нижньої частини тіла до талії (трико), включаючи колготи без слідів».

У контексті досліджуваного розмежуємо поняття «верхній поясний одяг – брюки, штани (товарні позиції 6104, 6204 залежно від виду текстильного матеріалу)» та «панчішно-шкарпеткові вироби» (товарна позиція 6115) шляхом визначення їх ідентифікаційних ознак. Основною відмінною ознакою панчішно-шкарпеткових виробів від верхнього поясного одягу слід вважати конструкцію виробу. Так, верхній поясний одяг конструктивно передбачає наявність бічних і крокових швів, а панчішно-шкарпеткові вироби, які виробляють на круглочулочних автоматах, є безшовними виробами, за винятком тієї частини, яка прикриває нижню частину торса тіла людини. Ця відмінна ознака верхнього поясного одягу і панчішно-шкарпеткових виробів дозволяє визначити видовий асортимент цих груп товарів, у кожній з яких повинні бути згадані легінси.

Згідно з ДСТУ 2027-92 [6]: до *верхнього поясного одягу* відносять брюки (штани), рейтузи, бриджі, комбінезони, інші; до *панчішно-шкарпеткових* – панчохи, шкарпетки, колготки, гольфи, інші. З'ясуємо, чи є товари «брюки» («штани») та «легінси» однорідними. Ознаками однорідності товарів є: рід (вид) товарів, їх споживчі властивості та функціональне призначення (об'єм та мета застосування), вид матеріалу, з якого вони виготовлені. Виходячи з того, що рід (вид) товарів – жіночий одяг; призначення товарів – поясний одяг, що покриває нижню частину тулуба та ноги, кожен окремо; вид матеріалів, з якого виготовлені товари – текстильні, ці товари можна вважати однорідними. Таким чином, змістом поняття «легінси» є наступна сукупність ознак, які в сукупності є достатніми, а кожна окремо необхідною для того, щоб виділити даний клас предметів:

– предмети одягу жіночого або для дівчат, які щільно облягають нижню частину тулуба та ноги, кожен окремо, до колін, трохи нижче за коліно або до щиколоток. За умови, що конструкцією таких трикотажних виробів передбачено наявність бічних і крокових швів, такі легінси слід вважати брюками (товарна позиція 6104), так само як і легінси, що мають такі елементи конструкції, як кишені, пояс, пряжки та ін. Легінси, виготовлені з тканини, що завжди мають конструкцію, властиву штанам, і, отже, повинні класифікуватися в товарній позиції 6204;

– трикотажні предмети одягу жіночого або для дівчат, виготовлені на круглочулочних автоматах, тобто не мають бічних та крокових швів, слід вважати «іншими панчішно-шкарпетковими виробами» товарної позиції 6115.

Відповідно, щоб мати можливість проконтролювати заявлений декларантом код легінсів по ТН ЗЕД і уникнути при цьому надлишкових питань, які не мають відношення до конкретної аналізованої ситуації, їх необхідно сформулювати наступним чином:

1. З якого виду текстильного матеріалу виготовлено товар?
2. Який волокнистий склад текстильного матеріалу, з якого виготовлено товар?
3. Чи є товар верхнім поясним одягом або він є панчішно-шкарпетковим виробом?
4. Якщо товар є верхнім поясним одягом із тканини, то яке його найменування (денім, джинсова тканина, вельвет-корд із розрізним ворсом та ін.)?
5. Яке статево-вікове призначення даного товару (жіноче, для дітей)?

Висновки з даного дослідження і перспективи подальших розвідок у даному напрямі

Таким чином, при постановці питань експерту під час призначення митної експертизи з метою контролю правильності класифікації товарів за ТН ЗЕД слід дотримуватись наступних основних правил:

– першочерговою вимогою, якій повинні задовольняти питання, що ставляться перед експертом, є наявність практичної необхідності їх вирішення. Неприпустимим є постановка питань, які мають значення тільки щодо конкретної ситуації;

– питання мають бути сформульовані чітко, по можливості просто та однозначно. Не слід перетворювати питання у наукоподібну форму і використовувати слова на кшталт «ідентичність», «ступінь ідентичності», «ідентифікувати»;

– не слід допускати повторюваних і суперечливих питань, а також питань, що містять взаємовиключний зміст;

– перелік питань у рішенні про призначення експертизи рекомендується починати, дотримуючись певної логічної послідовності: від загального до одиничного.

Література

1. Про затвердження Інструкції про призначення та проведення судових експертиз та експертних досліджень та Науково-методичних рекомендацій з питань підготовки та призначення судових експертиз та експертних досліджень : Наказ М-ва юстиції України від 08.10.1998 р. № 53/5 : станом на 19 серп. 2022 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0705-98#Text> (дата звернення: 20.10.2022).

2. Приймаченко Д. В. Митна політика держави та її реалізація митними органами : монографія / Приймаченко Д. В. – Дніпропетровськ : Академія митної служби України, 2006. – 332 с.

3. Митрофанов І. І. Зв'язок норм кримінального права та кримінально-правових відносин / І. І. Митрофанов // Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія Право. – 2018. – Вип. 48. – Том 2. – С. 82–85.

4. Митний тариф України (Групи 50-97) : Додаток до Закону України «Про Митний тариф України» від 4 червня 2020 р. № 647-IX (в ред. від 01.07.21 р.). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/674%D0%B1-20#n2> (дата звернення: 20.10.2022).
5. Цимбаленко Є. С. Наукове розуміння інформатизації у теорії соціальних комунікацій : монографія / за наук. ред. проф. В. Іванова. – К. : Центр Вільної Преси, 2012. – 189 с.
6. ДСТУ 2027-92 Вироби швейні й трикотажні. Терміни та визначення. URL: http://online.budstandart.com/ua/catalog/doc-page.html?id_doc=94993 (дата звернення: 20.10.2022).
7. Технічний регламент щодо назв текстильних волокон і маркування текстильних виробів : Постанова КМУ від 14.08.2009 р. № 13. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/13-2009> (дата звернення: 20.10.2022).
8. Великий тлумачний словник сучасної української мови / Уклад. і голов. ред. В.Т. Бусел. – К.; Ірпінь : ВТФ «Перун», 2005. – 1213 с.

References

1. Pro zatverdzhennia Instruksii pro pryznachennia ta provedennia sudovykh ekspertyz ta ekspertnykh doslidzhen ta Naukovo-metodychnykh rekomendatsii z pytan pidhotovky ta pryznachennia sudovykh ekspertyz ta ekspertnykh doslidzhen : Nakaz M-va yustytzii Ukrainy vid 08.10.1998 r. № 53/5 : stanom na 19 serp. 2022 r. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0705-98#Text> (data zvernennia: 20.10.2022).
2. Pryimachenko D. V. Mytna polityka derzhavy ta yii realizatsiia mytnymy orhanamy : monohrafiia / Pryimachenko D. V. – Dnipropetrovsk : Akademiia mytnoi sluzhby Ukrainy, 2006. – 332 s.
3. Mytrofanov I. I. Zviazok norm kryminalnoho prava ta kryminalno-pravovykh vidnosyn / I. I. Mytrofanov // Naukovyi visnyk Uzhhorodskoho natsionalnoho universytetu. Serii Pravo. – 2018. – Vyp. 48. – Tom 2. – S. 82–85.
4. Mytnyi taryf Ukrainy (Hrupy 50-97) : Dodatok do Zakonu Ukrainy «Pro Mytnyi taryf Ukrainy» vid 4 chervnia 2020 r. № 647-IX (v red. vid 01.07.21 r.). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/674%D0%B1-20#n2> (data zvernennia: 20.10.2022).
5. Tsymbalenko Ye. S. Naukove rozuminnia informatyzatsii u teorii sotsialnykh komunikatsii : monohrafiia / za nauk. red. prof. V. Ivanova. – K. : Tsentr Vilnoi Presy, 2012. – 189 s.
6. DSTU 2027-92 Vyroby shveini y trykotazhni. Terminy ta vyznachennia. URL: http://online.budstandart.com/ua/catalog/doc-page.html?id_doc=94993 (data zvernennia: 20.10.2022).
7. Tekhnichniy rehlament shchodo nazv tekstylnykh volokon i markuvannia tekstylnykh vyrobiv : Postanova KМУ vid 14.08.2009 r. № 13. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/13-2009> (data zvernennia: 20.10.2022).
8. Velykyi tлумachnyi slovnyk suchasnoi ukrainskoi movy / Uklad. i holov. red. V.T. Busel. – K.; Irpin : VTF «Perun», 2005. – 1213 s.